

Sygn. akt VIII U 1234/15

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 10 maja 2018 roku

Sąd Okręgowy w Lublinie VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie: Przewodnicząca – Sędzia S.O. Zofia Kubalska

Protokolant – sekr. sąd. Ewelina Parol

po rozpoznaniu w dniu 8 maja 2018 roku w Lublinie

sprawy J. S. (1)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w L.

o prawo do emerytury

na skutek odwołania J. S. (1)

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w L.

z dnia 29 czerwca 2015 roku znak (...)

I. zmienia zaskarżoną decyzję i ustala J. S. (1) prawo do emerytury od dnia 1 czerwca 2015 roku;

II. zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w L. na rzecz J. S. (1) kwotę 120 (sto dwadzieścia) złotych tytułem kosztów procesu.

Sygn. akt VIII U 1234/15

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L. decyzją z dnia 29 czerwca 2015 roku odmówił J. S. (1) prawa do emerytury wcześniejszej przyznawanej na podstawie art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2015 r., poz. 748, tekst jedn.) oraz rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 roku, nr 8, poz. 43). W uzasadnieniu organ rentowy wskazał, że wnioskodawca na dzień 1 stycznia 1999 roku nie udowodnił 15-letniego okresu pracy w szczególnych warunkach, wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. Na podstawie przedłożonych dowodów organ do pracy w takich warunkach uwzględnił 9 lat i 11 miesięcy (decyzja k. 32 akt ZUS).

J. S. (1) złożył odwołanie od powyższej decyzji, domagając się ustalenia prawa do emerytury. W uzasadnieniu wskazał, że pracował w warunkach szczególnych podczas zatrudnienia w (...)w K. w okresie od dnia 1 lutego 1977 roku do dnia 31 sierpnia 2004 roku na stanowisku mechanika, starszego mechanika, starszego radiomechanika oraz instruktora. W tym czasie pracował przy obsłudze urządzeń nadawczych w (...)w B., które wytwarzały szkodliwe pola elektromagnetyczne. Urządzenia zostały wyłączone w dniu 22 kwietnia 1992 roku, w związku z czym pracował w warunkach szczególnych przez okres 15 lat i 3 miesięcy (odwołanie k. 2-3 t. I a.s.).

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie argumentując, że okres pracy w warunkach szczególnych został uwzględniony na podstawie świadectwa pracy z dnia 1 września 2004 roku (odpowiedź na odwołanie k. 5 t. I a.s.).

W toku postępowania strony podtrzymały swoje stanowiska. Wnioskodawca sprecyzował roszczenie, wnosząc o zaliczenie do 15-letniego stażu pracy w szczególnych warunkach okres od dnia 1 stycznia 1987 roku do dnia 1 lutego 1992 roku oraz o zasądzenie kosztów procesu według norm przepisanych (k. 16, 23 t. I, k. 206v t. II a.s.).

Sąd Okręgowy w Lublinie ustalił, co następuje:

J. S. (1), urodzony dnia (...), w dniu 21 czerwca 2015 roku złożył wniosek o emeryturę. Wskazał w nim, że nie jest członkiem otwartego funduszu emerytalnego (wniosek k. 1-4 akt ZUS).

Do wniosku dołączył świadectwo pracy z dnia 1 września 2004 roku, wystawione przez (...) Sp. z o.o., zgodnie z którym w okresie od dnia 1 lutego 1977 roku do dnia 31 sierpnia 2004 roku był zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowiskach mechanika, starszego mechanika, starszego radiomechanika i instruktora. W tym okresie od dnia 1 lutego 1977 roku do dnia 31 grudnia 1986 roku stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał prace w warunkach szczególnych narażające na działanie pól elektromagnetycznych w zakresie od 0,1 do 300.000 MHz w strefie zagrożenia (świadectwo pracy k. 19-20 akt ZUS).

Organ rentowy w dniu 29 czerwca 2015 roku, w oparciu o posiadaną dokumentację, odmówił wnioskodawcy prawa do emerytury wcześniejszej, uwzględniając 9 lat i 11 miesięcy stażu pracy w szczególnych warunkach (decyzja k. 32 akt ZUS).

J. S. (1) w dniu 31 stycznia 1977 roku zawarł umowę o pracę z(...) w W.. Na jej podstawie został zatrudniony w (...)w B. na stanowisku mechanika na okres próbny od dnia 1 lutego 1977 roku do dnia 14 lutego 1977 roku w pełnym wymiarze czasu pracy. Na umowie znajduje się informacja o wykonywaniu pracy w warunkach szczególnych. W dniu 14 lutego 1977 roku wnioskodawca zawarł umowę o pracę na czas nieokreślony. Dotychczasowe warunki zostały zachowane (umowa o pracę k. 2, 7 części B akt osobowych).

Z dniem 1 sierpnia 1980 roku wnioskodawca został przeniesiony na stanowisko starszego mechanika. Następnie od dnia 1 stycznia 1985 roku został przeniesiony na stanowisko starszego radiomechanika (angaże k. 11, 23 części B akt osobowych).

W pierwszym okresie zatrudnienia przez kilka miesięcy wnioskodawca pracował w warsztacie mechanicznym, gdzie zapoznawał się z obiektem i nadajnikami na konserwacji. Wykonywał prace mechaniczne. Warsztat znajdował się na parterze budynku, po drugiej stronie korytarza nadajnika i był narażony na promieniowanie elektromagnetyczne (zeznania wnioskodawcy k. 24 t. I, 206v t. II a.s.).

Następnie wnioskodawca zajmował się obsługą nadajników radiowych i telewizyjnych. Praca wykonywana była w systemie zmianowym przez 12 godzin. Do zakresu obowiązków wnioskodawcy należało sprawdzanie co godzinę przyrządów wszystkich bloków nadajnika oraz przyrządów pomiarowych, a także odbieranie telefonów. Na dyżurze nocnym zajmował się wyłączeniem nadajników i załączeniem stojaka pomiarów. Na pół godziny przed końcem programu należało zmierzyć parametry nadajników i w razie usterki dokonać jego naprawy. W godzinach porannych wnioskodawca włączał nadajnik, po czym po 15 minutach włączał napięcie anodowe, by nadajnik pracował na próbę i sprawdzał na przyrządach, czy wszystkie parametry są prawidłowe. Obowiązki te były wykonywane na parterze, przy nadajniku średniofalowym. Ponadto wnioskodawca wykonywał pomiary na piętrze, gdzie znajdowały się nadajniki wyższej częstotliwości. Pomiary wykonywane były wózką pomiarową, który wskazywał modulacje oraz moc silnika. W obiekcie znajdowały się 2 nadajniki średniofalowe, 2 nadajniki telewizyjne oraz 6 nadajników radiowych (...). Wszystkie emitowały pole elektromagnetyczne. Wnioskodawca był również odpowiedzialny za ich konserwację i naprawę. W trakcie usuwania usterek był narażony na bezpośredni kontakt z liniami fiderowymi, tj. odcinkami pomiędzy nadajnikiem a anteną. Podczas napraw pracownicy byli narażeni na działanie pola elektromagnetycznego

w największym stopniu. O usunięciu awarii i wyznaczeniu pracowników do jej naprawy decydował kierownik zmiany. W razie potrzeby wnioskodawca pracował przy naprawach przez cały dzień. W przypadku, gdy nadajnik jednego programu był wyłączony, to jego funkcję przejmował drugi, a nadajnik konserwowany był uziemiany. Stół konserwatorski znajdował się w odległości 2,5 metra od nadajników średniofalowych. W obiekcie znajdował się pokój kontrolny, który był zaekranowany. W pokoju pracował kierownik zmiany. Wnioskodawca przebywał w nim jedynie przez krótki okres czasu, gdy zastępował kierownika w czasie jego przerwy. Pozostałe obowiązki wykonywał w pomieszczeniach niezabezpieczonych, gdzie znajdowały się tabliczki informujące o promieniowaniu. Największe promieniowanie występowało na stanowisku pracy powoda na parterze, gdzie znajdowały się nadajniki średniofalowe (zeznania wnioskodawcy k. 24-25 t. I, 206v t. II a.s.; zeznania K. S. k. 64 t. I a.s.; zeznania M. Ł. – k. 64v-65 t. I a.s.; zeznania A. S. k. 123-124 t. I a.s.; częściowo zeznania K. Ł. k. 84v t. I a.s.).

Po dniu 1 stycznia 1987 roku obowiązki wnioskodawcy nie zmieniły się. Nadajniki miały taką samą moc, jak przed tą datą. Praca nadal wykonywana była w tym samym miejscu w systemie 12-godzinnych dyżurów. Ponadto dla każdego nadajnika zamontowano osłony przeciwporażeniowe, które jednak nie zmniejszały pola elektromagnetycznego. Moc nadajników pozostawała na takim samym poziomie. W tym czasie zakład pracy nie przeprowadzał żadnych prac modernizacyjnych oprócz przysłonienia za pomocą siatki 3 przewodów wysokiego napięcia. Nie wpłynęło to na poziom promieniowania. W dniu 10 marca 1992 roku nadajnik programu TVP 1 został wyłączony, a jego nadawanie odbywało się z obiektu zlokalizowanego w miejscowości P.. Wraz z wyłączeniem programu zmniejszył się nieznacznie zakres promieniowania (zeznania wnioskodawcy k. 24, 25 t. I, 206v-207 t. II a.s.; zeznania K. S. k. 63v-64 t. I a.s.; zeznania M. Ł. k. 65 t. I a.s.; zeznania J. S. (2) k. 122v-123 t. I a.s.; zeznania A. S. k. 123-124v t. I a.s.).

W trakcie zatrudnienia w (...) w B. w okresie od dnia 1 stycznia 1981 roku do dnia 1 lutego 1992 roku w trakcie każdej zmiany był narażony przez co najmniej 8 godzin na działanie pól elektromagnetycznych od 0,1 do 300 MHz o wartościach większych od 20 V/m promieniowanych przez nadajnik średniofalowy oraz 7 V/m promieniowanych przez nadajniki (...) oraz nadajniki telewizyjne. Ponadto przebywał w strefach zagrożenia, w których czas był ograniczony i powinien ulec skróceniu, czego w zakładzie pracy nie przestrzegano. Z tego powodu w tym czasie stale i w pełnym wymiarze czasu wykonywał pracę w warunkach szczególnych (opinia k. 153-162 t. I a.s.).

W trakcie zatrudnienia wnioskodawca był ponadto zobowiązany do cyklicznego składania egzaminów przez Komisją Egzaminacyjnego Stowarzyszenia Elektryków (...), które skutkowały wydaniem zaświadczeń kwalifikacyjnych (...) w zakresie eksploatacji urządzeń elektroenergetycznych. Wnioskodawca uzyskał następujące uprawnienia:

- w zakresie konserwacji telekomunikacyjnych urządzeń elektroenergetycznych, do dnia 29 maja 1980 roku, na podstawie egzaminu z dnia 27 maja 1976 roku,
- do obsługi, konserwacji, montażu i pomiaru urządzeń elektrycznych telekomunikacyjnych w zakresie urządzeń nadawczych telewizyjnych i radiowych, do dnia 14 lutego 1989 roku na podstawie egzaminu z dnia 14 lutego 1982 roku;
- do eksploatacji urządzeń energetycznych w zakresie obsługi urządzeń elektroenergetycznych oraz do wykonywania przełączeń w stacji (...) do dnia 21 czerwca 1990 roku, na podstawie egzaminu z dnia 21 czerwca 1985 roku;
- do eksploatacji urządzeń elektroenergetycznych w zakresie prac konserwacyjno-remontowych, do dnia 19 listopada 1991 roku, na podstawie egzaminu z dnia 19 listopada 1986 roku;
- do eksploatacji urządzeń wytwarzających pola elektromagnetyczne wielkich częstotliwości w zakresie urządzeń nadawczych radiowych i telewizyjnych, do dnia 4 grudnia 1996 roku, na podstawie egzaminu z dnia 5 grudnia 1991 roku;
- do eksploatacji sieci elektroenergetycznych, stacji NN i SN, transformatorów, urządzeń prostownikowych, urządzeń akumulatorowych, kondensatorów energetycznych, zespołów prądotwórczych, urządzeń oświetlenia elektrycznego oraz aparatur kontrolno-pomiarowych i urządzeń nadawczych (...) do dnia 17 grudnia 1996 roku, na podstawie egzaminu z dnia 17 grudnia 1991 roku (zaświadczenia k. 31 t. I a.s.).

Ponadto w okresie od dnia 12 lutego do dnia 25 lutego 1985 roku uczęszczał na kurs BHP przy stosowaniu urządzeń wytwarzających (...) w zakresie 0,1 MHz – 300 GHz gr. E (zaświadczenie k. 21 części B akt osobowych).

Umowa o pracę została rozwiązana z dniem 31 sierpnia 2004 roku (wypowiedzenie umowy k. 4, świadectwo pracy k. 12 części C akt osobowych).

Stan faktyczny w sprawie został ustalony na podstawie dowodów z zeznań świadków oraz zeznań wnioskodawcy, a także w oparciu o wskazane dowody z dokumentów.

Zeznania świadków K. S., M. Ł., J. S. (2) oraz A. S. zostały uznane za wiarygodne. Są one spójne, wzajemnie się uzupełniają oraz znajdują potwierdzenie w pozostałym materiale dowodowym.

K. S. pracował w (...) w B. na stanowisku kierownika zmiany. Opisał w szczegółowy sposób zakres obowiązków wnioskodawcy oraz wskazał warunki panujące w miejscu pracy. Zgodnie z zeznaniami świadka promieniowanie elektromagnetyczne na terenie całego obiektu było wysokie, a w szczególności na stanowisku pracy wnioskodawcy, które znajdowało się na parterze budynku, gdzie znajdowały się nadajniki średniofalowe. Świadek nie był jednak w stanie powiedzieć, czy po 1986 roku zakład pracy przeprowadził modernizację skutkującą zmniejszeniem promieniowania. Zauważył jedynie, że takie zmiany powinny zostać wykazane pomiarami.

Zeznania M. Ł. także zostały obdarzone wiarą. Świadek pracował wraz z wnioskodawcą na stanowisku radiomechanika. Wskazał na zakres obowiązków wnioskodawcy oraz warunki panujące w miejscu pracy.

Zeznania J. S. (2), który pracował jako mechanik potwierdziły natomiast, że w obiekcie w B. co najmniej do połowy lat 90-tych nie odbywały się żadne prace modernizacyjne, które miały na celu zmniejszenie promieniowania. Świadek wskazał również, że wnioskodawca był pracownikiem dyżurnym, który najczęściej przebywał na parterze, gdzie znajdowały się nadajniki średniofalowe.

A. S. pracował w (...) w B. od 1981 roku jako radiooperator oraz kierownik zmiany. Jego zeznania były zgodne z zeznaniami pozostałych świadków co do zakresu obowiązków wnioskodawcy oraz warunków panujących w obiekcie w B.. Świadek wskazał, że wnioskodawca pracował przy nadajnikach średniofalowych niemal przez cały okres zmiany. Według jego relacji w 1991 roku przeniesiono centralkę telefoniczną oraz interkom do pokoju kontrolnego, jednak nie przeniesiono kontroli modulacji i wysterowania nadajników średniofalowych. Świadek twierdził również, że warunki pracy od 1987 roku nie zmieniły się.

Zeznania wnioskodawcy J. S. (1) także zostały uznane za wiarygodne. Są one tożsame z powyższymi zeznaniami świadków.

Sąd odmówił natomiast wiarygodności części zeznań świadka K. Ł.. Świadek opisał co prawda zakres obowiązków wnioskodawcy po dniu 1 stycznia 1987 roku, który był niezmienny w stosunku do poprzedniego okresu, jednak wskazał, że prace wówczas wykonywane były przez 1-1,5 godziny na zmianę. W pozostałym okresie wnioskodawca miał przebywać w pokoju kontrolnym, który odpowiednio zabezpieczony, a zaekranowanie kabla fiderowego wyeliminowało promieniowanie z innych pomieszczeń. Zeznania nie są zgodne z zeznaniami pozostałych świadków, którzy twierdzili, że wnioskodawca pracował przede wszystkim w pomieszczeniach znajdujących się w pobliżu nadajników średniofalowych, a nie w pokoju kontrolnym. Jednocześnie w materiale dowodowym nie znajdują się żadne dokumenty świadczące o wykonywanych od 1987 roku pomiarach, które świadczyłyby o braku zagrożenia promieniowaniem. Zeznania świadka nie znajdują zatem odzwierciedlenia w innych dowodach pomimo twierdzeń, że wykonane pomiary potwierdziły skuteczność ekranowania, co zostało zawarte w dokumentach. Brak istnienia dokumentacji w tym zakresie potwierdził pracodawca wnioskodawcy w piśmie z dnia 27 października 2016 roku (k. 98 t. I a.s.).

Dowody ze wskazanych dokumentów zostały uznane za wiarygodne. Akta osobowe potwierdziły okres zatrudnienia wnioskodawcy w (...) w B.. (...) sp. z o.o., jak wskazano wyżej, nie zawiera jednak żadnych danych odnośnie

wykonywanych pomiarów promieniowania elektromagnetycznego. W piśmie z dnia 11 stycznia 2016 roku pracodawca wnioskodawcy wyjaśnił, że odmówił J. S. (1) świadectwa pracy w warunkach szczególnych za okres od dnia 1 stycznia 1987 roku do dnia 1 lutego 1992 roku z uwagi na nie wykonywanie w tym czasie pracy w szczególnych warunkach w sposób stały, w pełnym wymiarze czasu pracy. Pracodawca powołał się na protokół z prac Komisji do określenia czasu pracy w warunkach szczególnych z ustaleniem obiektów i stanowisk z dnia 22 lutego 2001 roku oraz na odpowiedź Kierownika Wydziału Radiokomunikacji z dnia 12 sierpnia 2004 roku, zgodnie z którymi po roku 1987 roku warunki pracy w obiekcie B. uległy zmianie z uwagi na modernizację lub wymianę urządzeń nadawczych na nowoczesne, nie emitujące w środowisku pracy pól elektromagnetycznych o wartościach odpowiadających strefie pośredniej lub strefie zagrożenia. Ograniczono również czas przebywania pracowników na poziomie nadajnika średniofalowego, do całkowitego przeniesienia zmian dyżurnych do pokoju kontrolnego. Z protokołu wynika, że pracodawca uznał za pracę w warunkach szczególnych na stanowiskach mechanika radiooperatora oraz instruktora technicznego zatrudnienie w latach 1957-1986 (k. 34, 36 t. I a.s.).

Powyższe pismo stanowi jedynie dokument prywatny w rozumieniu art. 245 k.p.c., stanowiący dowód tego, że osoba, która go podpisała, złożyła oświadczenie zawarte w dokumencie. Tym samym nie jest on wiążący dla Sądu. Zebrany materiał dowodowy wskazuje, że po dniu 1 stycznia 1987 roku wnioskodawca nadal pracował w warunkach szczególnych niezależnie od stanowiska pracodawcy w tym zakresie. Podobnie należało ocenić świadectwo pracy z dnia 1 września 2004 roku (k. 19-20 akt ZUS).

Sąd przy ustalaniu stanu faktycznego posłużył się także opinią biegłego z zakresu radiokomunikacji i teletransmisji przewodowej K. G., któremu zlecił ustalenie, czy w okresie od dnia 1 stycznia 1981 roku do dnia 1 lutego 1992 roku w miejscu pracy powoda istniejące nadajniki powodowały narażenie wnioskodawcy na działanie pól elektromagnetycznych w zakresie od 0,1 do 300.000 MHz w strefie zagrożenia. Biegły w opinii wprost wskazał, że z badanego przez niego okresu od 1981 roku do 1992 roku powinny być zachowane co najmniej 4 komplety okresowych pomiarów wszystkich nadajników, co wynika z obowiązującego ówczesnie rozporządzenia Ministrów Pracy, Płac i Spraw Socjalnych oraz Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 19 lutego 1977 roku w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy przy stosowaniu urządzeń wytwarzających pola elektromagnetyczne w zakresie od 0,1 MHz do 300 MHz (Dz. U. z 1977 r., nr 8, poz. 33). W świetle § 7 tego rozporządzenia okresowe pomiary kontrolne pola elektromagnetycznego co najmniej raz na trzy lata i każdorazowo w razie zmiany warunków eksploatacji, które mogą wpływać na wielkość pól elektromagnetycznych. W dalszej części biegły wskazał, że obowiązujące wówczas przepisy ustalały, że przy nadajniku średniofalowym strefa pośrednia wynosiła od 20 do 70 V/m, a zagrożenia powyżej 70 do 1000 V/m. Przy nadajnikach (...) i TV odpowiednio od 7 do 20 V/m i od 20 do 300 V/m. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 5 listopada 1980 roku w sprawie szczegółowych zasad ochrony przed elektromagnetycznym promieniowaniem niejonizującym szkodliwym dla ludzi i środowiska (Dz. U. z 1980 r., nr 25, poz. 101) ustalało wartości graniczne stref ochronnych na 20 V/m do 10 MHz i 7 V/m powyżej 10 MHz (załącznik 1 do rozporządzenia). W ocenie biegłego wobec powyższego należało przyjąć, że od 1980 roku praca przy wartościach 20V/m przy nadajnikach emitujących pole elektromagnetyczne o częstotliwości od 0,1 do 10 MHz oraz 7 V/m przy nadajnikach powyżej 10 MHz do 300 MHz stanowiła pracę w zagrożeniu. Biegły swoje stanowisko uzasadnił materiałem dowodowym w postaci zeznań świadków, dokumentów z pomiarów nadajników tego samego typu, akt osobowych wnioskodawcy w oparciu o własne doświadczenie oraz analizę pism spółki (...). Wskazał, że zapalanie się świetlówek w polu elektromagnetycznym świadczyło o przebywaniu w pobliżu promieniowania o wartości 70 V/m. Przy takim promieniowaniu, według obowiązujących przepisów dopuszczalny czas pracy wynosił 39,18 minut. Biegły zwrócił również uwagę, że nawet w przypadku wyłączenia nadajnika, który podlegał naprawie, wnioskodawca był narażony na promieniowanie pozostałych nadajników.

W ocenie Sądu opinia sporządzona jest w sposób wyczerpujący, z uwzględnieniem wszelkich dostępnych danych. Biegły przeanalizował materiał dowodowy, na podstawie którego ustalili, że praca wnioskodawcy była wykonywana w warunkach szczególnych również od dnia 1 stycznia 1987 roku. Wnioski biegłego są uzasadnione w sposób szczegółowy, z uwzględnieniem obowiązujących wówczas norm prawnych. Z tego względu opinia została uznana

za wiarygodną.

Organ rentowy złożył zastrzeżenia do powyższej opinii (k. 197 t. I a.s.), które jednak zdaniem Sądu nie podważają jej wiarygodności. Organ zarzucał, że materiał dowodowy nie był wystarczający do wskazania, że wnioskodawca był narażony w pełnym wymiarze czasu pracy na działanie pól elektromagnetycznych w zakresie od 0,1 do 300.00 MHz w strefie zagrożenia. W ocenie organu wydanie jednoznacznej opinii w tym zakresie byłoby możliwe w oparciu o protokoły pomiarów nadajników oraz dzienniki pracy nadajników. Sąd wskazuje, że biegły nie mógł się oprzeć na dowodach źródłowych, ponieważ pracodawca nie był w posiadaniu odpowiedniej dokumentacji. Fakty stwierdzone zeznaniami świadków odnośnie długości pracy oraz okoliczności związanych z samoistnym zapłonem świetlówek pozwoliły wysnuć domniemanie, że wnioskodawca przebywał w pobliżu promieniowania o natężeniu powyżej 70 V/m. To z kolei stanowiło pracę w strefie zagrożenia. Wniosek taki został sformułowany przez biegłego w oparciu o fachową wiedzę i doświadczenie, poparte analizą materiału dowodowego oraz obowiązujących norm. Należy zwrócić uwagę, że biegły nie dokonywał oceny zeznań świadków, a jedynie oparł się na stwierdzonych w nich faktach. Jednocześnie organ rentowy w swoich zarzutach nie odniósł się do merytorycznych wniosków zawartych w opinii. Nie zakwestionował stanowiska, że w świetle rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 5 listopada 1980 roku praca przy wartościach 20V/m przy nadajnikach emitujących pole elektromagnetyczne o częstotliwości od 0,1 do 10 MHz oraz 7 V/m przy nadajnikach powyżej 10 MHz do 300 MHz stanowiła pracę w zagrożeniu. Nie przeczył temu również pracodawca, który odmówił wydania odpowiedniego świadectwa jedynie z powodu czasu pracy, który w jego ocenie nie był stały. Jak natomiast wykazało postępowanie dowodowe wnioskodawca pracował w bezpośrednim zagrożeniu przez cały dyżur, a w 1987 roku nie podjęto żadnych działań zmniejszających promieniowanie. Organ rentowy, będący stroną postępowania, nie był w stanie wykazać, że przeprowadzono takie prace. Nie wynika ona z żadnych dokumentów. Z tego względu brak jest podstaw do przyjęcia, że po dniu 1 stycznia 1987 roku warunki pracy wnioskodawcy się zmieniły.

Sąd Okręgowy w Lublinie rozważył, co następuje:

Odwołanie jest zasadne i skutkuje zmianą zaskarżonej decyzji.

Zgodnie z art. 184 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2016 r., poz. 887, tekst jedn.) ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 roku przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy osiągnęli okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 65 lat – dla mężczyzn oraz okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27. Emerytura taka przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa.

Według art. 32. ust. 2 cytowanej ustawy za pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach uważa się pracowników zatrudnionych przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia.

Ponadto zgodnie z § 2 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy. Według § 3 cytowanego rozporządzenia za okres zatrudnienia wymagany do uzyskania emerytury uważa się okres wynoszący 20 lat dla kobiet i 25 lat dla mężczyzn, liczony łącznie z okresami równorzędnymi i zaliczanymi do okresów zatrudnienia. Natomiast § 4 ust. 1 rozporządzenia stanowi, że pracownik, który wykonywał prace w szczególnych warunkach, wymienione w wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki:

1) osiągnął wiek emerytalny wynoszący: 55 lat dla kobiet i 60 lat dla mężczyzn,

2) ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

W niniejszej sprawie wnioskodawca osiągnął wiek emerytalny wynoszący 60 lat w dniu (...) roku, nie jest członkiem otwartego funduszu emerytalnego, a ponadto na dzień 1 stycznia 1999 roku udowodnił 25 lat okresów składkowych i nieskładkowych. Zakład Ubezpieczeń Społecznych argumentował natomiast, że wnioskodawca nie udowodnił wymaganego 15-letniego okresu zatrudnienia w warunkach szczególnych z uwagi na odmowę wydania przez pracodawcę świadectwa wykonywania pracy w warunkach szczególnych po dacie 1 stycznia 1987 roku. Pracodawca w świadectwie pracy z dnia 1 września 2004 roku wskazał, że uwzględnił pracę w takich warunkach w okresie od dnia 1 lutego 1977 roku do dnia 31 grudnia 1986 roku.

Sąd Okręgowy wskazuje, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem świadectwo pracy nie jest dokumentem urzędowym i w postępowaniu sądowym jest traktowane jako dokument prywatny w rozumieniu art. 245 k.p.c. (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 czerwca 2009 roku, I UK 24/09, Legalis nr 265766). Z tego względu pracownik może za pomocą innych środków dowodowych wykazywać okoliczności wykonywania pracy w warunkach szczególnych. Należy mieć również na uwadze treść art. 473 § 1 k.p.c., zgodnie z którym sąd rozpoznający sprawę z zakresu ubezpieczeń społecznych, przy ustalaniu spornych okoliczności może korzystać z wszelkich środków dowodowych, w szczególności może w celu sprawdzenia faktów niewynikających dostatecznie z treści przedłożonych do sprawy dokumentów przeprowadzić dowód ze świadków lub z przesłuchania stron. Regulacja ta ma pierwszeństwo przed instrukcyjną normą przewidzianą w § 2 ust. 2 powołanego rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku, zgodnie z którą okresy pracy w szczególnych warunkach stwierdza zakład pracy, na podstawie posiadanej dokumentacji, w świadectwie wykonywania prac w szczególnych warunkach, wystawionym według wzoru stanowiącego załącznik do przepisów resortowych. W postępowaniu sądowym treść świadectwa pracy nie jest wiążąca i ubezpieczony może dowodzić innymi środkami fakt wykonywania pracy w szczególnych warunkach.

W toku niniejszej sprawy, na podstawie dowodów z zeznań świadków, zeznań wnioskodawcy przesłuchanego w trybie art. 299 k.p.c. w zw. z art. 304 k.p.c., dokumentów oraz opinii biegłego Sąd ustalił, że wnioskodawca pracował w warunkach szczególnych w trakcie zatrudnienia w (...) sp. z o.o. (pierwotnie jako (...)) w okresie od dnia 1 lutego 1977 roku do dnia 1 lutego 1992 roku (15 lat i 1 dzień). W tym czasie stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał prace wymienione w załączniku do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku, w wykazie A, dziale XIV. Prace różne, poz. 4. Prace narażające na działanie promieniowania jonizującego oraz prace narażające na działanie pól elektromagnetycznych w zakresie od 0,1 do 300.000 MHz w strefie zagrożenia.

Bezspornym w niniejszej sprawie było, że pracodawca uznawał jako pracę w warunkach szczególnych okres zatrudnienia wnioskodawcy do dnia 31 grudnia 1986 roku. Jednocześnie w toku postępowania dowodowego nie zostało wykazane, aby po tym dniu podjęto jakiegokolwiek działania mające na celu wyeliminowanie szkodliwego promieniowania w miejscu pracy powoda. Z tego okresu nie zachowały się żadne dokumenty, w związku z czym nie było podstaw do uznania, że warunki się zmieniły i wnioskodawca w sposób stały przebywał w pomieszczeniach chronionych, a na promieniowanie narażony był jedynie przez krótki okres w czasie dyżurów.

Przy ustalaniu powyższej kwestii Sąd oparł się również na opinii biegłego, powołanego na podstawie art. 278 § 1 k.p.c., zgodnie z którym w wypadkach wymagających wiadomości specjalnych sąd po wysłuchaniu wniosków stron co do liczby biegłych i ich wyboru może wezwać jednego lub kilku biegłych w celu zasięgnięcia ich opinii. Biegły w niniejszym postępowaniu w oparciu o materiał dowodowy wskazał, że w świetle obowiązujących norm wnioskodawca pracował w strefie zagrożenia, będąc narażonym na działanie pól elektromagnetycznych w zakresie od 0,1 do 300.000 MHz.

Podsumowując Sąd Okręgowy uznał, że wnioskodawca spełnił wszystkie ustawowe przesłanki do przyznania mu prawa do emerytury wcześniejszej. Sąd zmienił zatem zaskarżoną decyzję i ustalił J. S. (1) prawo do emerytury od dnia 1 czerwca 2015 roku, tj. od pierwszego dnia miesiąca, w którym zgłoszono wniosek.

O kosztach w punkcie II wyroku Sąd orzekł na podstawie art. 98 § 1 i § 3 k.p.c., zgodnie z którymi strona przegrywająca sprawę obowiązana jest zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i

celowej obrony, w tym wynagrodzenie reprezentującego stronę profesjonalnego pełnomocnika. Wysokość kosztów została ustalona w oparciu o przepisy rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. z 2013 r., poz. 490) Zgodnie z § 11 ust. 2 tego rozporządzenia – w brzmieniu obowiązującym do dnia 31 lipca 2015 roku – stawki minimalne w sprawach o świadczenia pieniężne z ubezpieczenia społecznego i zaopatrzenia emerytalnego wynoszą 60,00 złotych. Jednocześnie na podstawie § 2 ust. 1 i ust. 2 rozporządzenia Sąd, biorąc pod uwagę nakład pracy pełnomocnika wnioskodawcy, postanowił ustalić stawkę minimalną w dwukrotnej wysokości, tj. 120,00 złotych. Taką też kwotę Sąd zasądził od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w L. na rzecz J. S. (1) tytułem zwrotu kosztów procesu.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Okręgowy w Lublinie, na podstawie powołanych przepisów oraz art. 477¹⁴ § 2 k.p.c., orzekł jak w sentencji wyroku.